

IkWilWerken manifest/verkiezingsprogramma

(concept 18 februari 2004, nog te polsen onder ‘leden’)

IkWilWerken wil meedoen aan het voorjaarsoverleg omdat vakbonden door werkenden te beschermen meewerken aan langdurige uitsluiting van werkzoekenden, en omdat de overheid haar verantwoordelijkheid voor werkgelegenheid onvoldoende oppakt!

IkWilWerken is de grootste organisatie binnen de groep van bijna 2 miljoen inactieven (WW, bijstand, WAO) die grotendeels weer aan het werk willen. Deze groep heeft nog geen afgevaardigde of belangenbehartiger in het sociaal overleg.

In deze tijd van structureel stijgende productiviteit, afnemende werkgelegenheid en steeds vroeger optredende uitsluiting van de arbeidsmarkt streeft ikwilwerken, als grootste georganiseerde vertegenwoordiging van actieve werkzoekenden, onderstaande punten na.

Essentieel is hierbij de directe belangenbehartiging van werkzoekenden. Tot nu toe behartigt niemand de belangen van werkzoekenden; veel organen zeggen dat wel te doen, maar de leiders van die organen zelf hebben persoonlijk geen enkele baat bij de oplossing van werkloosheid – wel bij de doorvoering van hun stokpaarden die zij altijd al wilden doorvoeren.

IkWilWerken streeft naar:

Vertegenwoordiging

1. Directe vertegenwoordiging in de Sociaal Economische Raad en andere ‘polder’ overlegorganen
2. Vertegenwoordiging bij het afsluiten van CAO’s om a) werk te scheppen b) verdergaande bescherming van belangen van werkenden ten koste van belangen van werk-zoekenden tegen te gaan
3. Subsidie voor ikwilwerken, jaarlijks ter hoogte van 1% van de extra verbouwingkosten voor de directieburelen van het UWV hoofdkantoor. Dit maakt het mogelijk dat actief werkzoekenden in het poldermodel worden vertegenwoordigd

De Staat betreffende

4. De ware aard van de verzorgingsstaat onthuld: niet een teveel aan sociale voorzieningen, maar enorme uitgaven aan ambtenaren en semi-ambtenaren
5. Verlaging van overheidsuitgaven aan ambtenarij – met name: ‘de werkgelegenheidsindustrie’ die een veelvoud van geld opslokt ten opzichte van het totaal aan sociale uitkeringen

Overige maatregelen

6. Aandacht voor structurele werkgelegenheidsproblemen. Al 2 decennia lang geldt dat het arbeidsvolume in jaren in Nederland ca. 6 miljoen arbeidsjaren bedraagt (part time werk is omgerekende tot fulltime werk) en dat het aantal ‘ongewenst-inactieven’ (WW, bijstand, WAO) bijna 2 miljoen bedraagt. Zonder aanpak van

- structurele werkgelegenheid en het afspreken van roulatiesystemen wie wel/niet werkt helpt het 'opjagen van inactieven' richting werk 0,0, zeker niet bij gebrek aan structureel werken aan een grotere werkgelegenheid
7. Eerlijk omgaan met cijfers over werkloosheid, en werkenden: het constant in acht nemen dat bijstandsmensen en WAO-ers ook zonder werk zitten.
 8. Het stichten van een sociaal economisch instituut dat qua geldwinning niet in meerderheid afhankelijk is van werkgevers of overheid.
 9. Eerlijke verdeling van werkgelegenheid onder alle werkwillenden
 10. Roulatie tussen werkenden en niet-werkenden, o.a. door afschaffing van het LIFO (Last In First Out)-principe en de discriminerende kantonrechtformule
 11. Omgekeerde bewijslast van leeftijdsdiscriminatie
 12. Stimuleren van deeltijdbanen en opheffen van kostenverhogende constructies voor parttimers en hun werkgever.
 13. Het openlijk publiceren van alle overheidsvacatures
 14. Bij gebrek aan voltijdbanen: combinatie van werk en uitkering
 15. Volledig vrije keuze bij het kiezen van reïntegratieondersteuning
 16. Stoppen met stigmatisering en beschuldiging niet-actieven
 17. Maatregelen voor degenen die langs de kant staan om a) hun levenswijze aangenaam te laten zijn b) hun terugkeer naar de arbeidsmarkt in de niet-actieve periode optimaal voor te bereiden

Vertegenwoordiging

Ad 1. Directe vertegenwoordiging bij de SER en andere organen.

Het is tekenend dat de bijna 2 miljoen niet-actieven (WW, bijstand plus WAO) die wel worden geacht actief te worden en dat meestal zelf ook willen NIET vertegenwoordigd zijn in het polderoverleg. Overheid, werkgevers en vakbonden maken daar de dienst uit. Gewoonlijk komen vakbonden wel op voor de hoogten van uitkering, maar nooit komen vakbonden op voor de roulatie van werkenden en niet-werkenden: vakbonden beschermen altijd de positie van werkenden, die de grootste populatie aan leden vormen, door zo hoog mogelijke lonen vast te zetten en zoveel mogelijk ontslagrecht te af te dwingen. Dit is totaal niet in het belang van actief werkzoekenden: die zijn vaak bereid voor minder loon dan de CAO werknemers aan de slag te gaan, en actief werkzoekenden hebben veel baat bij een soepeler ontslagrecht, met name wat het aantal dienstjaren betreft. Immers: als iedereen komende nacht zou worden ontslagen, wie zou er dan morgen aan het werk zijn? De actief werkzoekenden zouden een veel betere kans maken, en veel 'dood hout' (mensen die blijven en hun functie uitzitten omdat ze dondersgoed weten dat het moeilijk is hen te ontslaan en ze nergens ander meer goed aan de bak komen zou stuivertje kunnen wisselen met mensen die maar al te lang aan de kant hebben gestaan. Samenwerking tussen werkgevers en IkWilWerken (als grootste organisatie van actief werkzoekenden) kan voor beide partijen gunstig zijn.

Ad 2 Vertegenwoordiging bij het afsluiten van CAO's.

Werkgevers hebben er belang bij om CAO's af te sluiten, omdat anders teveel individuele

arbeidsovereenkomsten jaarlijks zouden moeten worden heronderhandeld. Daarbij willen werkgevers de lonen matigen. Dit doen zij enerzijds om hun winsten te optimaliseren, anderzijds omdat ze door de macht van beurzen en globalisering tegenover de concurrentie wel gedwongen worden hun winsten te maximaliseren en personeel (vaak de grootste kostenpost) zo goedkoop mogelijk in te kopen. Vakbonden zijn vooral geïnteresseerd in zo hoog mogelijke salarissen en baangaranties voor de werkenden. Vakbonden gaan alleen akkoord met loonmatiging als ze anders teveel ontslagen verwachten. Wat in het gros van de CAO's ontbreekt zijn afspraken om de werkgelegenheid op een hoger peil te brengen en de lengte van de werkweek geleidelijk te reduceren (vooruitziende EU geesten hebben dit bijna 25 jaar geleden al vastgelegd in deel 2 van het Europees Sociaal Handvest, Turijn 1980). De vertegenwoordiging van werkwillende inactieven zoals IkWilWerken bij CAO onderhandelingen zou uitmonden in meer afspraken over totale vergroting van arbeidsparticipatie, meer werkgelegenheid, vrijere loonvorming, gelijke kansen voor inactieven en veel soepeler ontslagrecht teneinde inactieven meer kansen op werk te geven.

Ad 3. Subsidie voor ikwilwerken

IkWilWerken is ontstaan uit het initiatief en spaargeld van actief werkzoekenden. IkWilWerken is inmiddels de grootste zelf-hulp groep van actief werkzoekenden in Europa. Het overleiden van de organisatie vraagt om minstens een betaalde medewerker. Door de psychische druk (moeten werken), het ongelukkiger zijn van werklozen, de armoede (relevant om o.a. reiskosten te betalen), het feit dat mensen liever niet bij deze groep horen dan wel, maakt het erg moeilijk om de groep te verenigen. IkWilWerken is de grootste vertegenwoordiging van werkzoekenden in Nederland, en zowat de enige ongesubsidieerde groep. Dat terwijl er 33.000 volledig door de overheid gesubsidieerde organen bestaan. IkWilWerken wil verzoekt de overheid om alsnog een jaarlijkse subsidie te verstrekken ter hoogte van 1% van de door de UWV hoofdkantoorverbouwing ontstane extra kosten. Eerdere subsidieverzoeken zijn door de Minister van Sociale Zaken en de burgemeester van Rotterdam (de stad waar IkWilWerken is ontstaan) van de hand gewezen. Een betaalde kern van ikwilwerken van ook maar 1 persoon maakt een permanente vertegenwoordiging van deze groep van bijna 2 miljoen mensen mogelijk.

De Staat betreffende

Ad 4. De ware aard van de verzorgingsstaat onthuld

Wij zijn in de luxe positie gekomen dat maar een klein deel van de bevolking hoeft te werken om in ieders fysieke behoeften te voldoen. Het volstaat dat 1,6% van de beroepsbevolking werkt in de landbouw, en 20% in de nijverheid/industrie. Tezamen 22%, en op de totale bevolking iets meer dan 10%. Met hun werk en de huidige stand van de technologie is het voldoende alle Nederlanders van voedsel, huizen, bankstellen, elektronische apparatuur en wat dies meer zij te voorzien. Wat is nog meer nodig? Zorg en onderwijs. De zorg kosten moeten niet worden overdreven, zij bedragen met 11 miljard maar 2,5% van het BNP (Bruto Nationaal Product). Wat doen alle overige

werkenden? Zij zitten in de zakelijke dienstverlening en bij de overheid. De zakelijke dienstverlening kent de tucht van de markt en moet zichzelf bedruipen, dus daarop geen kritiek. De rest van de werkende bevolking is ambtenaar. Ofwel direct in dienst bij de overheid, ofwel in dienst bij de vele gesubsidieerde ZBO's (Zelfstandige Bestuurs Organen). De arbeidsplaatsen van 33.000 instellingen die volledig door de staat worden gesubsidieerd worden hierbij ook meegeteld als ambtenaren. De ambtenarij is sinds de jaren 1970 geëxplodeerd. In andere woorden:

- onze collectieve lastendruk (directe en indirecte belastingen bij elkaar) is met 48% (ca. de helft van een BNP van 440 miljard, dus 220 miljard euro per jaar) een van de hoogste van Europa
- daarvan gaat slechts 11 miljard op aan gezondheidszorg – die bovendien veelal ook nog eens door particuliere premies (en niet: overheidskosten) wordt bekostigd)
- de sociale zekerheid kost slechts 21 miljard (van de 30 miljard vermeld door het CBS moet 6 miljard aan pensioenen worden afgetrokken, waarvoor men zelf heeft gespaard, en 3 miljoen door werkgevers opgehoest -> blijft over 21 miljard). En van deze 21 miljard – 5% van het BNP, 10% van de overheidsuitgaven) hebben mensen voor het grootste deel zelf de sociale premies opgehoest, die buiten de collectieve lastendruk van 48% vallen

Het allergrootste deel van onze collectieve lastendruk (220 miljard minus 11 miljard gezondheidszorg minus 21 miljard uitkering = 192 miljard) gaat dus op aan AMBTENAREN. Dat is de ware aard van de verzorgingsstaat: NIET uitgaven aan gezondheidszorg, NIET uitgaven aan sociale uitkeringen, maar de ENORME LUXE om veel ambtenaren aan het werk te houden. De verzorgingsstaat is dus veel meer een luxe overheidsstaat: luxe omdat degene die het geld int en verdeelt (de overheid), hiervan het grootste deel toebedeelt aan ambtenaren, die dingen doen waar het publiek niet om gevraagd heeft – of erger nog: dingen doen waar het publiek niets van merkt. Saillant detail is dat een veelvoud van het bedrag aan uitkeringen wordt uitgegeven aan ambtenaren die zich zgn. met sociale uitvoering en sociaal beleid bezig houden.

Het zeer kwalijke is dat wordt gedaan alsof de verzorgingsstaat nu onhoudbaar is. De nuttigste elementen hieruit – sociale uitkeringen, gezondheidszorg – worden zoveel mogelijk wegbezuinigd over naar de particuliere sector overgeheveld. De massieve kern van de verzorgingsstaat, de massale ambtenarij en bureaucratie blijft buiten schot. Politici hebben er alle baat bij de overheid groot te laten zijn: zij komen er vandaan, willen er na hun politieke baan weer naar toe en zijn voor hun functioneren zeer sterk van ambtenaren afhankelijk.

Een fundamentele vraag is: waarom is het aantal ambtenaren per hoofd van de bevolking in 2004 een veelvoud van wat het was in 1960? En waarom is het aantal ambtenaren per hoofd van de bevolking in Nederland duidelijk hoger, en soms een veelvoud van wat het in het buitenland is?

Een andere illustratie van het probleem bestaat eruit dat Nederland met 48% een van de hoogste collectieve lastendrukken heeft in Europa, terwijl het totaal aan uitkeringen per

hoofd van de bevolking in Nederland een van de allerlaagste bedraagt in Europa (‘Hollandse taferelen’, SCP). Nederland is koploper ambtenarij, maakt met de hoge collectieve lastendruk ondernemen zeer moeilijk, en is (in tegenstelling tot wat de meerderheid van pers en publiek denkt) een van de armzaligste landen in Europa met betrekking tot sociale uitkeringen.

IkWilWerken pleit voor grote doorzichtigheid van kosten en diensten van het ambtelijk apparaat. Nu is de geïnteresseerde aangewezen op Europese databases, omdat het CBS (ook onderdeel van de overheid) uitgaven aan ambtenaren zoveel mogelijk verhuld – de cijfers worden zodanig gepresenteerd dat zij niet goed zijn af te leiden.

Ad 5. Verlaging van kosten aan ambtenarij

In 4. is al aangetoond dat de luxe van de Nederlandse verzorgingsstaat bestaat uit uitgebreide ambtenarij. Verlaging van deze kosten maakt ruimte vrij om de uitkeringen te verhogen, creatieve mogelijkheden te scheppen om werken en uitkering legaal te combineren, en vermindert de collectieve lastendruk. Vermindering van de collectieve belastingdruk is van groot belang voor het bedrijfsleven: Nederland moet als vestigings- en arbeidsplaats gunstig blijven, willen wij in Nederland voldoende werkgelegenheid behouden. Het rampscenario is dat een deel van het bedrijfsleven niet kan concurreren wegens de hoge collectieve lastendruk (48%, een van de hoogste in Europa, dat een gemiddelde heeft van 40%), en Nederland achterblijft met ambtenaren en inactieven. De Nederlandse economie zou hiermee onhoudbaar worden. Zoals onder 5. vermeld ligt het niveau van sociale uitkeringen per hoofd van de bevolking op een van de laagste niveaus in Europa – dus zijn sociale uitkeringen alles behalve de oorzaak van de hoge collectieve lastendruk. Daarnaast heeft Nederland nog twee geluksfactoren, waarmee desondanks de collectieve lastendruk zeer hoog is:

- a) Nederland geeft maar 1,5 % van het BNP uit aan defensie – sommige andere landen tot 7 of zelfs 12%. Nederland leunt qua defensie tamelijk gratis op het buitenland
- b) Nederland heeft het geluk over veel gas te beschikken, waarop de overheid goede winsten maakt. Dit geldt ook voor accijnzen over de vele chemie en olie die in de grote Rotterdamse haven wordt verhandeld.

Overige maatregelen

Ad 6. Aandacht voor structurele werkgelegenheidsproblemen. Al 2 decennia lang geldt dat het arbeidsvolume in jaren in Nederland ca. 6 miljoen arbeidsjaren bedraagt (part time werk is omgerekende tot fulltime werk) en dat het aantal ‘ongewenst-inactieven’ (WW, bijstand, WAO) bijna 2 miljoen bedraagt. Zonder aanpak van structurele werkgelegenheid en het afspreken van roulatiesystemen wie wel/niet werkt helpt het ‘opjagen van inactieven’ richting werk 0,0, zeker niet bij gebrek aan structureel werken aan een grotere werkgelegenheid

IkWilWerken heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gevraagd naar lange termijn nota's, die zoude n getuigen van lange termijn beleid. Deze nota's ontbreken

volledig. Terwijl bijvoorbeeld in de ruimtelijke ordening dergelijke nota's al jaren goed gebruik zijn. Kortom: onze overheid heeft ten aanzien van werkgelegenheid op lange termijn geen enkele visie. Dat is, gezien de zeer grote uitgaven aan dit departement en het belang van werkgelegenheid voor 's lands economie, zeer kwalijk te noemen. Des te meer omdat werkgelegenheid volgens de Grondwet een verantwoordelijkheid van de overheid is. IkWilWerken wil, bij voldoende middelen, graag een dergelijk lange termijnbeleid ontwikkelen.

Het CPB (Centraal Plan Bureau) en SCP (Sociaal Cultureel Planbureau) geven wel enige toekomstvoorspellingen, maar onthouden zich veelal van aanbevelingen. Gelukkig bestaan in Europa wel organen die zich bezig houden met lange termijn beleid. Bijvoorbeeld de Europese Commissie, die al vele jaren uitstekende aanbevelingen geeft en publiceert hoe het met Nederland verder moet- maar regeringen negeren helaas deze aanbevelingen veelal stelselmatig, en bij pers en publiek zijn ze onvoldoende bekend. Ook de OECD publiceert uitstekende zaken.

Ad 7. Eerlijk omgaan met cijfers over werkloosheid, en werkenden.

Zowel tegenover Nederlandse pers en publiek, als tegenover internationale onderzoeksorganen worden cijfers stelselmatig foutief weergegeven, teneinde een rooskleurig beeld van Nederland te geven, verkiezingen te winnen en positieve inmenging van de Europese Unie te voorkomen.

a) Bij het presenteren van cijfers van werklozen worden uitsluitend WW-ers geteld. WW-ers die in een reïntegratietraject zitten worden niet meegeteld, evenmin als de grote groep bijstandsmensen die moet solliciteren, evenmin als de grote groep WAO-ers die geacht wordt weer aan het werk te gaan. Soms wordt het aantal ingeschrevenen in de CWI database als uitgangspunt genomen. Echter: deze database is slechter dan de commerciële jobsites, en veel werkzoekenden schrijven zich daar niet in of verlengen hun inschrijving niet. In internationale vergelijkingen komt Nederland er aldus vaak vanaf met een record laag aantal werklozen. Vele hoogstaande personen in het buitenland trapt hier in en begonnen te spreken van de 'Dutch Miracle'. Als bijstand in de internationale statistieken al voorkomt, dan is het onder het kopje 'welfare' of 'social exclusion' (sociale uitsluiting) waarbij Nederland eenduidig topscorer is. Het aantal WAO-ers weigert de Nederlandse overheid in veel internationale statistieken af te geven. Over de strekking van uitkering wordt ook regelmatig verkeerde informatie gegeven: zo viel in een internationale OECD studie te lezen dat Nederland 'geen werkloosheid kende tot 23 jaar, wegens de WIW'. Veel eerlijker is het de ratio actieven/inactieven te hanteren, en het aantal actieven te corrigeren voor het grote aantal part timers in Nederland.

b) De Nederlandse overheid benadrukt het aantal arbeidsparticipanten. Ook dit geeft internationaal een vals beeld, immers Nederland heeft een record aantal part-timers en het is oneerlijk een Nederlandse part timer gelijk te stellen met een Duitse 35-uren werker. Veel eerlijker is om het arbeidsvolume te vergelijken, in uren per jaar gewerkt. Het CBS en de Nederlandse overheid staan ongraag detailcijfers af over de participatie van

50+. Er wordt gepubliceerd: de arbeidsparticipatie van 50-64 jarigen. Echter, in bepaalde statistieken is de arbeidsparticipatie van 55-64 jaar te lezen, en daarin is Nederland laagste van Europa. Dit staat in schril contrast met de arbeidsparticipatie van Nederland van 15-24 jarigen, die het hoogst is in Europa. Wat weer illustreert dat Nederland a) een top land is qua leeftijdsdiscriminatie b) het probleem van de medelijden genererende jeugdwerkloosheid in Nederland wordt overdreven. De werkloosheid onder mensen van middelbare leeftijd en zeker 50+ is veel schrikbarend.

Ad 8. Het stichten van een sociaal economisch instituut dat niet voor geldwinning in meerderheid afhankelijk is van noch werkgevers noch overheid.

In Nederland ontbreekt het aan een onafhankelijk sociaal economisch instituut, dat zelfstandig studies verricht op lange termijn, deze publiceert, en qua mening onafhankelijk is van overheid en werkgevers. Dergelijke instituten bestaan wel in Duitsland, zoals WZB en IFO, en zeker internationaal zoals de OECD. De OECD wordt bijvoorbeeld bekostigd uit bijdragen van alle lidstaten, en is daarmee van elke lidstaat onafhankelijk. Nederlandse instituten als SCP en CPB rapporteren uiteindelijk toch aan een verantwoordelijk Minister. Het CPB wist bijvoorbeeld zeer goed dat de in het Najaarsakkoord afgesproken loonmatiging pas op termijn van jaren werkgelegenheid zou genereren, maar hield dit zorgvuldig stil totdat het Najaarsakkoord was gesloten. Een onafhankelijk instituut had de opzettelijke denkfouten van de sociale partners onmiddellijk aan de grote klok gehangen.

De SER bestaat uit overheid, werkgevers en vakbonden. Uit de SER voortvloeiende adviezen worden meestal gekenmerkt door een korte termijn belangenhandel, meer dan lange termijn visie. Bovendien is de zeer belangrijke groep van inactieven die graag mee wil doen (ca. 2 miljoen) niet in de SER vertegenwoordigd. Vakbonden claimen zich over inactieven te ontfermen, maar wat zij in werkelijkheid bewerkstelligen is lange termijn uitsluiting van inactieven, omdat vakbonden de werkenden het hardst beschermen en op geen enkele wijze roulatie in de arbeidsmarkt stimuleren.

Daarom wordt gepleit voor de oprichting van een onafhankelijk sociaal economisch instituut in Nederland, dat zich bezig houdt met werkgelegenheid op lange termijn. Bij de bekostiging van dit instituut mag geen enkele partij meer dan 50% van het geld fourneren. De onafhankelijkheid dient op vele manieren te worden geborgd. Om realiteitsgehalte te bevorderen dienen inactieven (waaronder veel academisch geschoolden) een belangrijke rol te spelen. Het instituut dient volledig transparant samen te werken met buitenlandse onderzoeksinstituten en voorkomen dat de Nederlandse overheid (beschermd door de beperkte kennis van het Nederlands in het buitenland) internationaal verkeerde of onvolledige informatie verstrekt.

Ad 9. Eerlijke verdeling van werkgelegenheid.

Al 2 decennia lang is zoals eerder vermeld het arbeidsvolume in Nederland ca. 6 miljoen arbeidsjaren en het aantal inactieven dat wordt verwacht wel actief te zijn een kleine 2 miljoen (WW, bijstand, WAO). In tijden van economische welvaart was de WW iets

lager, maar bleef het structurele probleem overeind. Nu de WW (de meest opvallende en mondige groep van inactieven) stijgt, wordt het probleem weer actueel. Al 2 decennia lang wordt korte termijn politiek bedreven waarbij de ware aard van het vraagstuk onder het tapijt werd gemoffeld. Nodig is een structurele discussie wat te doen met de inactieven, die ook in tijden van welvaart (1995-2000) moeilijk aan de slag kwamen. Wat doen we met het structurele tekort aan werkgelegenheid?

Het tekent de enorme kortzichtigheid van het politieke denken (en soms van de media, indien ze hier niet kritisch genoeg op ingaan) dat er nu 'gejaagd' wordt op inactieven. Reïntegratie is daarbij het toverwoord, totaal over het hoofd ziend dat reïntegratie natuurlijk stuk loopt bij gebrek aan werkgelegenheid. Over vergroting van de werkgelegenheid hoor je bijna geen enkele politicus; het is populair om te jagen op inactieven, hen tot zondebok te maken, repressie toe te passen en tegelijk op de uitkeringen te bezuinigen zodat niet bezuinigd hoeft te worden op de eigen ambtenaren.

De Nederlandse overheid verzaakt op schandalige wijze haar plicht – ten aanzien van dit punt en alle voorgaande punten. *De Grondwet, artikel 19, lid 1* zegt: '*Bevordering van voldoende werkgelegenheid is voorwerp van zorg der overheid*'. Ondanks het explosief gegroeide aantal ambtenaren hoor je hier zeer weinig over laat staan dat je er iets van merkt. Het fundamenteel en op lange termijn nadenken over deze punten ontbreekt bij de overheid volledig.

Ad 10. Roulatie tussen werken en niet-werken.

Regelingen zoals de 'levensloop regeling' waarmee een werknemer een half jaar of soortgelijke periode vrij wil maar daarna terug wil keren op zijn plek met behoud van alle voordien opgebouwde rechten vormen een locale, wereldvreemde folklore. In Amerika hebben mensen vaak maar 2 weken vakantie per jaar. Veelal heeft men de behoefte aan een jaartje reizen of ander verlov: dan neemt men gewoon ontslag en leeft men van het zelf gespaarde geld. Een levensloopregeling is zeer egoïstisch vanuit de werkenden: 'ik wil een tijdje weg, het Rijk/anderen moeten het geld voor mij daarvoor maar sparen, en terwijl ik weg ben wil ik niet dat een van de nu inactieven mijn plek innemen. Nee, ik wil na mijn verlov terug kunnen komen met al mijn oude ontslagrechten, hoge loon met jaarlijkse periodieken etc.'. Het niet verlenen van levensloopverlov is een ideale kans om niet-actieven die lang zijn uitgesloten van de arbeidsmarkt een kans te geven eindelijk recente ervaring op te doen. De werkende die zijn plek voor verlov betaald moet dan met de werkelijkheid worden geconfronteerd dat hij/zij voor terugkeer in het werkende leven zeer hard moet vechten om een plek.

Roulatie tussen wel werken en niet-werken moet verder worden bevorderd door o.a. een radicale herziening van het ontslagrecht. Formules waarbij langere dienstjaren beschermd worden evenals mensen die ouder zijn, beschermen degenen die het het beste hebben (nl. jarenlang werk) ten opzichte van de werkzoekenden. In plaats van LIFO (Last In First Out) moet FIFO (First In First Out) worden gehanteerd voor een gezonde doorstroming binnen het bedrijf en het rouleren van mensen op de arbeidsmarkt.

Bescherming op grond van leeftijd (hogere factor van vergoeding) bevestigt de leeftijdsdiscriminatie: bij ontbreken van de idiotie dat je bij (vermeende) afnemende productiviteit wel steeds meer geld/periodieken erbij krijgt zou bescherming op leeftijd niet noodzakelijk zijn. Kijk maar naar Amerika, waar een veel grotere participatiegraad is onder 55+.

Ad 11. Omgekeerde bewijslast van leeftijdsdiscriminatie.

In Angelsaksische landen geldt een omgekeerde bewijslast ten aanzien van leeftijdsdiscriminatie. De werkgever moet van alle sollicitanten kenmerken bijhouden in een intelligent en gemakkelijk systeem, en de overheid komt regelmatig controleren of bepaalde groepen niet onevenredig vaak worden afgewezen op grond van niet-functie-relevante criteria. Het werkt prima met weinig bureaucratie. Nederland is het grootste discriminatieland, zeker op het gebied van leeftijd. Hoewel discrimineren op leeftijd is verboden, geschiedt het in Nederland volop. Onverhuld, zoals gemeenten die voor functies in hun advertenties een jonge leeftijdsindicatie geven, of vele headhunters. Soms geschiedt het verkapt, zoals het maximum stellen aan werkervaring (zoals: 3-6 jaar werkervaring; meer is toch niet schadelijk voor het uitoefenen van de functie?). Nederland heeft de hoogste participatiegraad voor mensen van 15-24 jaar, en de laagste ter wereld voor mensen van 55-65 jaar. Zelfs in Amerika, waar geen uitgebreide ontslagbescherming geldt en zeker niet op grond van dienstjaren, zijn veel meer 55+-ers aan het werk dan in Nederland. In Amerika wordt de waarde van een 55-plusser ingezien en is men vrij in de salariering – in Nederland wordt een 55-plusser vaak als ‘te langzaam, vaker ziek en te duur’ afgewezen. Dat ‘te duur’ zijn is onzin – tenzij vakbonden en overheid knellende loonschalen afspreken waarin wordt verwacht dat bij stijgende leeftijd het salaris steeds hoger wordt. Hier moeten wij van af, om een veel grotere arbeidsparticipatie te bevorderen. Overigens start leeftijdsdiscriminatie in Nederland al bij 35 jaar, op slechts een kwart van de loopbaan (die meestal van van 25 tot 65 jaar duurt).

Ad 12. Stimuleren van deeltijdbanen en opheffen van kostenverhogende constructies voor parttimers en hun werkgever.

Eerder werd al opgemerkt, dat er eigenlijk onvoldoende werk is om alle Nederlanders full time bezig te houden. Het idee dat je werk kunt creëren blijkt een illusie evenals de suggestie dat economische groei voldoende banen genereert. Vooropgesteld dat economische groei een blijvende optie is.

We zullen dus, zeker bij gebrek aan economische groei, moeten kiezen tussen de volgende mogelijkheden:

1. Een deel van de mensen werkt fulltime, de rest werkt niet
2. (Bijna) iedereen werkt parttime, we gaan het werk herverdelen.

De eerste optie is maatschappelijk gezien niet wenselijk; het veroorzaakt een tweedeling in de maatschappij, waarbij beide groepen niet tevreden zijn – de werkenden vinden dat zij al het werk moeten doen om de werklozen te kunnen laten slapen, de werklozen vinden dat de werkenden zich alle macht en bezit toe-eigenen.

De meeste mensen zullen desgevraagd aangeven, dat ze best wat minder hard willen werken, zolang hun werk maar gedaan wordt. Bovendien willen ze niet dat hun levensstandaard te veel onder druk komt te staan.

Vanuit werkgeversoptiek is de eerste optie veel aantrekkelijker: een parttimer genereert meer overhead (hij moet een stoel, een baas etc.), er wordt meer tijd besteed aan overdracht van werk en tenslotte zijn de werkgeverslasten van twee parttimers hoger dan die van één fulltimer. Als je de markt zijn werk laat doen zal een bedrijf dan ook geneigd zijn om het werk met zo min mogelijk mensen en dus liefst met fulltimers te doen – zeker als de arbeidskosten een zo belangrijk deel van de bedrijfslasten zijn als bij ons het geval is.

Dit is dan ook een schoolvoorbeeld van waar de overheid wél voor bedoeld is: vertaal de maatschappelijke behoefte aan meer parttime werk naar een werkgeversbehoefte aan meer parttimers. Hiervoor zijn tal van middelen te bedenken, van subsidies en boetes tot keiharde regels en waarschijnlijk nog veel meer. Lokaal, dus in elk bedrijf, zullen de kosten hierdoor wellicht toenemen. Dat maakt dat ondernemers, maar ook veel werkenden niet op dit soort maatregelen zitten te wachten. Wat men vergeet is dat het globaal (dus voor de BV Nederland) geld oplevert, doordat minder aan uitkeringen, ziektekosten, criminaliteitsbestrijding etc moet worden uitgegeven. En dat geld hebben we dan allemaal meer te besteden! Een bijkomende taak van de overheid is dan ook om via goede voorlichting de bevolking te mobiliseren voor dit soort ingrepen.

Ad 13. Het openlijk publiceren van alle overheidsvacatures.

Binnen zeer veel overheden bestaat de gewoonte interne vacatures op interne borden te plaatsen, in interne kranten te publiceren en te vermelden op internetsites waarop niet bij de overheid werkenden niet terecht kunnen. Een bedrijf mag zich desgewenst beperken tot interne vacatures. De overheidsbanen worden echter uit algemene middelen betaald, en moeten derhalve (en ook ten behoeve van een goede doorstroming, en verfrissing met ideeën van mensen uit het bedrijfsleven) openlijk, voor iedereen inzichtelijk, worden gepubliceerd. Een site als werkenbijhetrijk.nl vermeldt slechts een zeer klein deel van de overheidsvacatures. De meeste overheidsvacatures worden onderhands intern vergeven. Ook aan ‘gevallen’ politici, die dit vangnet natuurlijk graag in stand houden. Elke belastingbetaler heeft recht op een volledig inzicht in overheidsvacatures en gelijke kansen bij sollicitatie. Ook dit is een kwestie van rolatie op de arbeidsmarkt, om langdurige uitsluiting van niet-actieven tegen te gaan.

Ad 14. Bij gebrek aan voltijdbanen: combineren van werk en uitkering.

Traditioneel, maar verouderd is het denken in ‘full time banen’. We gaan er naar toe dat ca. 1/3 van het werk op tijdelijke basis, inroep basis, part time of freelance geschiedt. Toch worden inactieven door de overheid, in het bijzonder: uitvoeringsorganen, eenzijdig geduwd richting ‘volledige baan’ terwijl inactieven uit een minder gunstige situatie komen en vaak genoeg moeten nemen met ander werk dan een full time baan. Onderzoek van ikwilwerken onder WW-ers wijst uit dat meer dan de helft van hen bang

is bij het aannemen van tijdelijk werk later uitkeringsrechten te verliezen als het tijdelijke werk is afgelopen. Deels is deze angst ongegrond. Maar grote schulden zijn hier het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de UWV's: het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid weigert in een overzichtelijk document voorlichting te geven over het combineren van werk met uitkering. Ook een speciaal verzoek van ikwilwerken hieromtrent richting Staatssecretaris Rutte werd hard afgewezen. Maar de site van het Ministerie munt uit door klantvriendelijkheid en gebrek aan voorlichting hieromtrent. Uit ons onderzoek blijkt ook dat maar in 15% van de gevallen UWV en CWI informatie geven over de gevolgen van tijdelijk en part time werk vanuit een uitkeringssituatie; en over deze voorlichting is de gemiddelde tevredenheid matig. IkWilWerken heeft zelf uitgevonden dat werken bij WW loont indien minstens 5 uur in een week wordt gewerkt, en dan tegen een zo hoog mogelijk uurtarief. De gewerkte uren worden tegen tarief van WW-uitkering afgetrokken, en zo kan er geld worden overgehouden. Het werken kan het beste in uitzendvorm geschieden, omdat in loondienst verband de referentie-eis en het '70% van het laatst verdiende loon' een rol gaat spelen. Bij de bijstand is de situatie helaas erg triest. Hier kan geen cent worden verdiend. Iemand die bijstand heeft (560 euro netto per maand) maar de mogelijkheid heeft gevonden om 2 dagen per week in een winkel te werken, kan niets doen: 2 dagen in de winkel werken is onvoldoende om van rond te komen zonder uitkering, en opgave van de 2 dagen werken in de winkel leidt op zijn minst tot volledige inhouding van het verdiende loon op de bijstand, zo niet stillegging van de bijstand. Duitsland blijkt in deze veel begrijpender en realistischer: bijverdienen wordt toegestaan in de vorm van 'staffels' ('mini-jobs'), zo dat mensen weer geactiveerd worden middels (al is het dan niet full time) werk, en de kick hebben er enig geld aan over te houden. Een dergelijke 'witte' oplossing zou de zgn. 'fraude' met de bijstand ook zeer sterk doen afnemen. Met een bijstand valt nauwelijks te leven, en als bij wit verdienen alles moet worden ingeleverd is het te begrijpen dat een deel van de mensen het zwarte circuit opzoekt.

Ad 15. Volledig vrije keuze bij het kiezen van een reïntegratiebureau.

Er is een grote tendens op inactieven repressie uit te voeren. Deze repressie komt o.a. tot uiting door een te reïntegreren persoon gedwongen naar een bepaald reïntegratiebedrijf te sturen. Dit reïntegratiebedrijf beschikt, zeker in het geval van ervaren HBO-ers en academici, niet over de juiste consultants om deze te begeleiden. De trajecten die door grote reïntegratiebureaus worden voorgeschreven omvatten meestal weinig meer dan sollicitatietrainingen (en: wat schiet Nederland er per saldo mee op als elke inactieve 5 keer zo goed leer solliciteren)? Een veel voorkomende praktijk is dat een kandidaat wordt opgeroepen voor een eerste gesprek met een eerste briefje, waarin de kandidaat geïntimideerd wordt met korting op de uitkering als deze aan de oproep geen gehoor geeft (let wel, het is het reïntegratiebureau dat deze intimiderende brief schrijft). Na de intake ontvangt het grote reïntegratiebureau een startbonus. Daarna wordt de kandidaat veelal aan het toeval overgelaten. Slechts 3 of 4 sessies in 2 jaar tijd zijn geen uitzondering. Mocht de kandidaat uit zichzelf een baan vinden, dan is het reïntegratiebureau er als de kippen bij om een 'plaatsingsbonus' te vangen, alsof zij de kandidaat geplaatst hebben. Het is niet voor niets dat een groot reïntegratiebureau kandidaten aan het toeval overlaat: de score van reïntegratiebureaus is – gemeten door het

SCP ('De uitkering van de baan') niet beter dan de 20 jaar ervoor toen er arbeidsvoorziening was in plaats van reïntegratie. Schandalige praktijken worden in de hand gewerkt door grote aanbestedingen van UWV en gemeenten waarbij niet aan Europese aanbestedingsregels wordt voldaan, het 'gedwongen' doorsluizen van kandidaten, de bijna monopolistische situaties waarin bureaus zitten die een aanbesteding hebben gewonnen, het bijna totale gebrek aan consultants van HBO/academisch niveau met levenservaring bij reïntegratiebedrijven en de resultaatbeloning. IkWilWerken pleit voor een volledig vrije keuze van reïntegratiebureau. Middels oriënterende gesprekken met diverse bureaus (zoals op www.kiesjereintegratie.nl) kan de kandidaat dat bureau uitzoeken waarvan hij/zij denkt dat het hem het beste zal helpen.

Ad 16. Stoppen met stigmatisering en beschuldiging niet-actieven.

Er wordt in politieke kring tegenwoordig vaak 'gejaagd' op inactieven, en gedreigd met mensonterende toestanden zoals in Amsterdam het ophalen van baanlozen thuis en gedwongen in de groenvoorziening neerzetten. Dit getuigt van een totaal gebrek aan empathie, solidariteit etc. De gemeenteambtenaren die deze maatregelen verzinnen kunnen levenslang niet ontslagen worden, krijgen er elk jaar een periodiek bij en hoeven zelf weinig te doen. Zij hebben totaal geen weet van het harde bestaan van een baanloze: hard omdat er zeer veel kapers op de sollicitatiekust zijn, baanloosheid vaak financiële, identiteits- en dagvullingsproblemen met zich meebrengt. Bovendien is er in Nederland het overgrote aantal werkgevers dit soort werk op het CV niet waardeert: een academicus die bij de groenvoorziening heeft gewerkt wordt daarna nooit meer serieus genomen voor werk op zijn/haar niveau. Deze kortzichtigheid bij het beoordelen van de loopbanen van mensen verstart de arbeidsmarkt. Een veel betere oplossing is als de gemeenteambtenaren van Amsterdam wegbezuinig zouden worden, of hun plaats zouden afstaan aan werkwillenden zodat zij dan zelf de groenvoorziening kunnen oppakken.

Iemand zei tegen ons: 'De werklozen zijn de Joden van 2004'. Deze vergelijking gaat ver, maar geeft wel iets aan van de hetze die aan het ontstaan is. Jagen op inactieven is de zwarte Piet toespelen naar de mensen die het toch al moeilijk hebben en die bovenal niet schuldig zijn aan het tekort aan werkgelegenheid. Het gaat om het vergroten van de werkgelegenheid en roulatie binnen de arbeidsmarkt, versoepeling van beloningsstructuren en zeker versoepeling van het ontslagrecht. De verantwoordelijkheid voor de totale werkgelegenheid berust volgens de Grondwet bij de Staat. De Staat moet haar verantwoordelijkheid tot werkgelegenheid niet ontlopen door de aandacht te verleggen naar een hetze op 'inactieven'.

Wellicht zou, ter bevordering van verdeling van werk, positieve discriminatie moeten worden gehanteerd: langduriger werklozen en arbeidsgehandicapten verdienen de voorkeur bij aanname. In de wet REA is deze mogelijkheid opgenomen, met een simpele AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) kan de Minister ervoor zorgen dat net als in Duitsland arbeidsgehandicapten meedoen op de arbeidsmarkt – maar hiertoe wordt helaas niet besloten.

Passend bij de repressieve houding is helaas ook het stimuleren van niet-actieven om banen aan te nemen die ver beneden hun vaardigheden en interesseniveau liggen. Dit is beledigend voor de inactieven, en het accepteren van dergelijk werk zou – in vooroordelend Nederland – het vervolg van de loopbaan van de inactieve ruïneren. Bovendien is het vernietiging van een vorm van maatschappelijk kapitaal. Het feit dat die mensen werk kunnen doen op een bepaald nivo is iets wat gebruikt kan worden. Je gaat toch ook niet met je Porsche in de modder ploegen, als je een tractor hebt? Waarom hebben inactieven niet gelijk recht op een functie als iemand die reeds de functie vervuld? Gelijke berechtiging van een sollicitant op een vacature die niet vacant is met de functiehouder zelf zou, bij de gewenste versoepeling van het arbeidsrecht, voor de juiste roulatie op de arbeidsmarkt zorgen.

Ad 17. Maatregelen voor degenen die langs de kant staan om a) hun levenswijze aangenaam te laten zijn b) hun terugkeer naar de arbeidsmarkt in de niet-actieve periode optimaal voor te bereiden

Thuis langs de kant staan is niet gemakkelijk – zeker niet voor de mensen die graag willen werken. Elke vorm van hulp: hoe de dag in te delen, hoe toch bij te blijven op een bepaald vakgebied om de waarde voor de arbeidsmarkt zo lang mogelijk te behouden gedurende de periode van inactiviteit, ontbreekt. Tegenwoordig wordt scholing/bijstelling/omscholing nagenoeg onmogelijk gemaakt: iemand die 2 jaar werkloos is in de ICT krijgt geen kans om bijstelling te volgen in het snel veranderende vakgebied, iemand met 10 jaar WAO wordt na een korte cursus excel en wordt geacht te kunnen concurreren met secretaresses die de laatste 10 jaar wel gewerkt hebben. Deze totale non-investering in menselijk kapitaal is zowel menselijk als economisch gezien zeer dom.